

КОЗОК КАРИНДОШЛАРИМИЗГА ОЧИК ХАТ

Азиз кариндошларим! Мусулмон биродарлар! Хаммангизга маълумдурки, Туркистон, демак — туркий эл бўлиб, мундаги халкнинг козоги, киргизи, сарти, ўзбеги, туркмани, татарни — хаммаси аслан... жахонгир... Темурнинг авлоди ёки ога-инисидурлар. Туркистондаги араб, хўжа ва сайидлар-да ўз тилларини йўқотиб, балки бил-кулли турклашиб ва хатто, арабликларини эсларидан чикориб... хар жихатдан бирлашиб кетгандурлар. Туркистоннинг энг оз шаҳарларида ва баъзи тоғларида бир оз форс, яъни тожиклар борки, алар хам камолан мусулмон ва сиз ила хаммазхабдурлар. Тирикчиликларининг ўзбеклардан фарқи йўқ даражададур.

Боурлар! Билингки, хозирда Туркистондаги барча халклар учун мухторият эълон килинди ва сиз билингки, хак олинур, берилмас. Инчунин, мухторият-да олинур, берилмас. Яъни мухториятни Туркистон болаларининг ўзи бирлашиб, гайрат ила олурлар. Албатта, бошқалар тарафидан берилмас. Бошқаларнинг кўлидан келса, бермаслар. Биз бўшлик килсак ва Туркистондаги халклар бирлашиб, мухторият йўлига саъй килмасак, албатта, хозирги коғоз устидаги мухториятимизни хам йўқ килурлар, бул албатта, шундайдур ва бул сўзга хеч ким ихтилоф килолмайдур.

Энди ишлар шу холда экан, биз хаммамиз, яъни киргиз, козок, ўзбек, туркман, араб, форс, хуллас, Туркистондаги, Козогистондаги ва Туркменистондаги барча мусулмонлар ва хам мундаги яхудий ва христианлар бирлашиб, иттифок ила шу мухториятнинг амалга келишига саъй ва эҳтимом этмоғимиз лозимдур. Агарда бизга ўз бошимизга, шариат, урф ва одатимизга мувофиқ тирикчилик килмок керак бўлса, хаммамиз вақтли низоъ ва "манман"ликни кўйиб, хамма нарсани эсимиздан чикориб, ёлгуз "мухторият" учун хар нимарсамизни фидо этмоғимиз лозимдур. Мундай фурсат ва замоннинг бизга кайтиб келиши маълум йўқ, каддини билиб ишламок керакдур. Вақт ўтгандан сўнгра ўқинмок фойда этмас.

Шуни-да билингки, козок ўз бошига, шаҳар халки ва атрофи ўз бошига ойрилиб, бошка-бошка мухторият килмокчи бўлганда, иккиси хам муддаога етмайдур. Сиз, козок кариндошларимиз, оре, чўлдасиз, аммо сиздан бир кўп, халклар хам шаҳарларда ва шаҳарлар теварагиндадур. Тирикчилик шундай нимарсаки, чўл ила шаҳар ва кишлок халкини бир-бирига боғлагандир. Бир-биридан ажралиб яшаёлмайдур. Шаҳар халки ила бирлашиб мухториятни бошқарганда сизларга зарар келмай, балки фойда келур.

Мухториятни бошкармоқ учун ёлгуз сиз-да кифоят этмаганингиз каби, ёлгуз шаҳар ва атрофидаги халойиқ ҳам кифоят эмас, балки иккинги-да кераксиз. Шунинда билинги, сизлар тургун халқ ила бирлашиб мухторият қилган ила сиз ила тургун халқ учун биргина навъ қонун бўлмай, балки сизнинг тирикчилиқ ва одатингизга мувофиқ алоҳида сиз учун нафълиқ қонунлар ёзилур. Шариат ҳам қўчма ва қўл мусулмонларининг урф ва одатларига қенглиқ бергандир. Сиз ўйламанги, тургун халқи ва ё шариати бизни қисадур. Ўй, билъақс, сизга кераклиқ одатларингизни сизга қолдириб, сиз учун сизнинг зиёли вақилларингиз қонунлар тузайдурлар. Тоғ ва шаҳар халқлари учун-да, бошқа-бошқа қонунлар тузалур.

Хатто, Туркистондаги баъзи уезд ва шаҳарлар учун алоҳида қонунлар тузалур. На учунки, ҳамминг тирикчилиги бир эмасдур. Яхудий ва христианлар учун-да, бошқа қонунлар туза олур. Хар бир халқнинг одат ва маънабига риоя қилинур. Хулоса: мухториятни миллат мажлиси хар бир халқнинг нафъини қўзда тутуб; қонун қиларар. Агарда сиз, қозоқ биродарлар, тургун халқдан ажралиб, ўзга мухторият қилурмиз десангиз, мундан сиз-да ва тургун халқ-да зарар қўрар ва эҳтимолки, иккинги-да мухториятдан насиб бўлмас, азбаски қуч таралур.

Бобоқалонларимизнинг машҳур насиҳати бор, у ўз ўғулларига қилиб эдики, бирлашингиз. Масалан бир даста таёқни бирга боғласангиз, қимса синдирилмас. Агарда ажратсангиз, бирин-бирин хар қим синдурар. Мана, бобонгизнинг буйруғи.

Чирогларим! Бошқа халқлар, масалан, серблар, италянлар, арманлар, славянлар, поляклар ва бошқалар, хатто, дунёнинг у бир учидидаги қариндошлари ила бирлашур эканлар, бошқа қатта ва қувватли давлатларга тобеъ бўлуб, ютилуб, хатто, тилини ўйқотган ўз жинсдошларини ажратиб олиб, бирлашмоқга жон ва қучларини сарф этар эканлар, биз ўз ичимиздаги қариндошларимиздан айрилсак, уятдур, аҳмоқликдур. Турк томурига болта урмоқликдур.

Онгли қозоқлар ўйласинлар, тарихга қарасинлар, зиёли қозоқлар, Оврупонинг ихтилоф солиб, миллатларни ажратмоқ сиёсатига ва икки юзлигига қарасунлар эди. Бирлашгон Туркистон халқининг бўлунмоқига ўзимиз сабаб бўлмасак эди. Барча ихтилофчилар ва бошқалар-да, албатта, зарар қўрарлар ва алар ила баробар татарлар-да, биз-да, мундан зарар қўрурмиз ва ихтилофимизнинг жазосини тортармиз. У қонларимизга йиғлармиз, аммо фойда этмас.

Чирогларим, бирлашайлик! Кўрасиз, бу кунги руслар-да бирлашмоқдадурлар. Энди бирлашмоқ замонидир. Агарда сиз айрилсангиз, туркман кариндошлар-да айрилса, Туркистон турклари уч ерга бўлиниб кетар ва барчага мухториятдан насиба чикмай колур. Еттисувдаги мусулмон кариндошларга хам айтатургон сўзим шулдур.

Ондаги христианларга келгунча, алар билсунларки, Еттисувда кўп бўлсалар-да, бутун тевааракларини мусулмонлар айлантириб олгон ва аларнинг-да бизнинг мухториятга кўшилмоқлари, албатта, ўзлари учун лозим бўлгонидек, Туркистоннинг бошка жойларидаги руслар учун-да фойдалиқдур. Чунончи, алар кўшилса, миллат мажлисинда рус аъзолари кўпайур. Бизнинг мухториятимиз жорий бўлгондан сўнгра, Еттисув русларининг кўшулмасликлари асло мумкин эмасдур.

Ёлгуз сиз ила биз эмас, бутун Русия мусулмонларининг бирлашмоқлари шаръан ва аклан фарздур.

"Оллохнинг ипига бирлашингиз ва таркалиб кетмангиз" Тангрининг сўзидур. Бошка газеталарнинг кўчирмаклари-да ражо ўлинур.

Самарканд, "Хуррият" газетаси, 1918 йил, 26 январ.